

A háztartások fogyasztása, 2015 (előzetes adatok alapján)

Tartalom

A háztartások fogyasztási kiadása és a kiadás szerkezete	1
A háztartások fogyasztása jövedelmi ötödönként	3
A gyermekes és a gyermek nélküli háztartások fogyasztása	3
A háztartások fogyasztása településtípusonként és régióként	4
A háztartások tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottsága	4
Összefoglalás	4

2015-ben a lakossági fogyasztás mérésének módszere egy hosszabb és számos lépésből álló folyamat eredményeként megújult. Első lépésként kibővült az adatszolgáltatás lehetséges módja: a felvételben részt vevő háztartások egyaránt dönthetnek a hagyományos papíralapú, illetve az interneten történő naplóvezetés mellett. A második lépésként bevezetett újítás az adatszolgáltatói terhek csökkentését, a válaszadói hajlandóság növelését és az adatminőség javulását célozta. A korábban egy hónapig tartó naplóvezetési időszakról áttértünk a kéthetes időszakra, jelentősen mérsékelve a válaszadásra szánt időt. Az Eurostat ugyanebben az évben a hazai reformokhoz hasonló súlyú változtatást kezdeményezett, amikor megújította az adatok csoportosításának alapját képező, az egyéni fogyasztás mérésére használt nemzetközileg harmonizált COICOP-nomenklatúrát (*Classification Of Individual Consumption by Purpose*). Ennek nagyságrendjét jelzi, hogy több száz tétel és kód változott meg, ami a csoportosítás 2000. évi magyarországi adaptálása óta az eddig bevezetett legjelentősebb reform. A megújult nomenklatúra a fogyasztás egyes tételeinél strukturáltabb formában való bemutatásra ad majd lehetőséget.

A nemzetközi sztenderd változása, valamint a válaszadói hajlandóság növelését célzó kritériumok és követelmények érvényesítése érdekében szükségessé vált magyarországi intézkedések az adatgyűjtésre és a tájékoztatásra is hatást gyakoroltak. Törés keletkezett a fogyasztási adatok idősorában, ezért a 2015. évi adatok a korábbi évekével nem, illetve csak

korlátozottan összehasonlíthatók. Mindezekre figyelemmel, ebben az elemzésben a dinamikát bemutató mutatók háttérbe szorulnak, helyettük a társadalom egészét érintő, és néhány szociodemográfiai dimenzió mentén vizsgált réteg fogyasztásában megmutatkozó sajátosságok kerülnek bemutatásra.

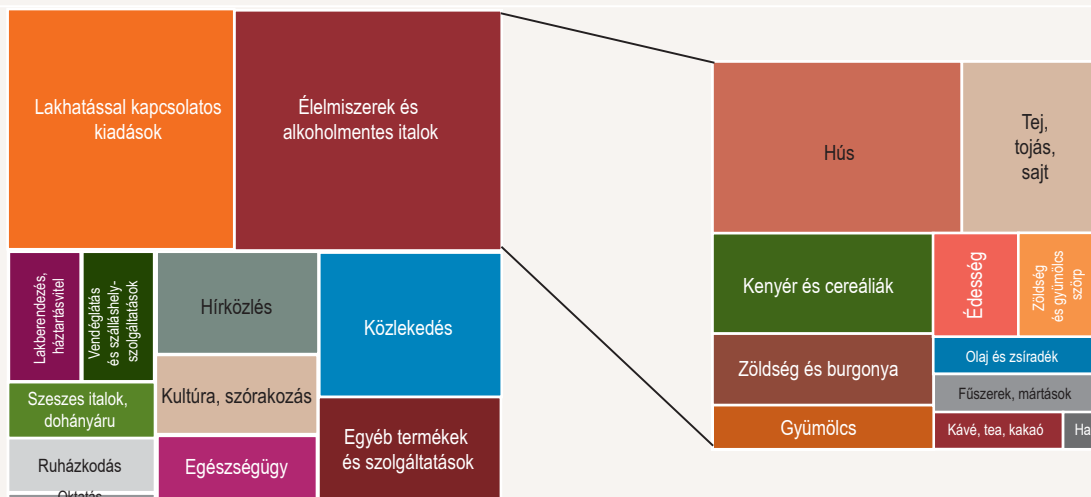
A háztartások fogyasztási kiadása és a kiadás szerkezete

2015-ben a háztartások egy főre jutó összes fogyasztási kiadása egy hónapra vetítve átlagosan 74 608 forint volt. Az egy főre jutó havi, átlagos fogyasztási kiadás 8,7, az inflációs hatást is figyelembe véve 8,9%-kal volt több, mint a bázisidőszakban. A három legnagyobb kiadási tétel: a háztartásban fogyasztott **élelmiszerek és alkoholmentes italok** (18 885 forint/fő), a **lakásfenntartás és háztartási energia** (16 595 forint/fő), valamint a **közlekedés és szállítás** (8076 forint/fő). Ezek azok a **kötött kiadási tételek**, ahol nehezebben érvényesül a helyettesítési hatás, és a kiadások csak mérsékelten visszafoghatók. Összességében ezek a költségek a fogyasztási kiadások háromötödét (59,7%-át) tették ki. A további, rugalmasabbnak tekintett tételek közül hírközlésre havonta fejenként 5125 forintot, ezen belül telefon- és internetszolgáltatásra 3159 forintot költött a lakosság. Kultúrára, szórakozásra egy főre számítva 4097 forintot, ezen belül szórakozásra és sportszolgáltatásra, illetve moziba, színházba, koncertre és hangversenyre 1686 forintot jutott.

A kiadás nagysága mellett annak belső szerkezete is szemléletesen mutatja be az életszínvonalbeli különbségeket. A lakosság fogyasztási kiadásaiból legnagyobb arányban, 26,7%-ot **élelmiszerekre és alkoholmentes italokra**, ezen belül legtöbbit hús és húskészítményekre költöttek. Egy főre vetítve havi 5612 forintot, ami az összes háztartásban fogyasztott élelmiszer-kiadás 28,2%-át tette ki. Ezt követték 15,7%-kal (3118 forinttal) a tejre, tejtermékekre, sajtra, valamint 14,8%-kal (2941 forinttal) a kenyérré és egyéb cereáliákra fordított kiadások. Zöldségre és burgonyára összesen 2064 forintot (10,4%), gyümölcsre 1322 forintot (6,6%) adtak ki fejenként. Alacsony, mindössze 207 forintos havi halfogyasztásunk képviselte az élelmiszer-kiadásból a legkisebb arányt, csupán 1%-ot.

1. ábra

A háztartások kiadási szerkezete, 2015*

*A fogyasztási csoportok mérete a fogyasztási kiadáson belüli arányokat szemlélteti.

1. tábla
A háztartások egy főre jutó havi fogyasztási kiadásai, 2015

Fogyasztási csoportok	Kiadás, forint	Szerkezet, %
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	19 885	26,7
Szeszes italok, dohányárúk	2 564	3,4
Ruházat és lábbeli	2 454	3,3
Lakásfenntartás és háztartási energia	16 595	22,2
Lakberendezés, háztartásvitel	2 939	3,9
Egészségügy	3 484	4,7
Közlekedés	8 076	10,8
Hírközlés	5 125	6,9
Kultúra, szórakozás	4 097	5,5
Oktatás	494	0,7
Vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás	2 958	4,0
Egyéb termékek és szolgáltatások	5 936	8,0
Összesen	74 608	100,0

Az élelmiszer-fogyasztás mennyiségi adatai szerint a háztartások 5,2 kg húsféléseget vásároltak fejenként havonta, legnagyobb része baromfi- (1,6 kg) és sertéshús (1,4 kg). A 7,7 kg-os cereália-fogyasztás több mint felét (54,8%-át) a kenyérfélések és pékáruk, 18,4%-át a liszt-, dara- (1,4 kg), 7,5%-át a száraztészta-fogyasztás (0,6 kg) tette ki. Az egy főre jutó havi tejfogyasztásunk 4,4 liter volt, közel háromötöde normál (2,8%-os) zsírtartalmú. Friss zöldségből és gyümölcsből egyaránt 3,7 kg, burgonyából 2,5 kg fogyott. Az alkoholmentes italok közül számottevő az ásványvíz- (6,6 liter) és a szénsavas üdítőital-fogyasztásunk (2,2 liter), s ezekhez viszonyítva jóval kevesebbet, mindössze 1 litert vásároltunk gyümölcslevekből.

Az élelmiszer-fogyasztás adatainak értelmezésekor figyelemmel kell lennünk arra is, hogy a COICOP-osztályozás „**élelmiszerek**” főcsoportja csak a vásárolt és otthon elfogyasztott élelmiszereket kezeli elkülönítve és tartja számon mind mennyiségben, mind értékben, a házon kívüli étkezéseket csak értékben méri¹. Emiatt az élelmiszer-fogyasztás mennyiségi adatai

csak részben adnak képet a ténylegesen elfogyasztott élelmiszerek mennyiségéről. Ahhoz, hogy az élelmiszer-fogyasztásunkról a lehető legteljesebb képet kaphassuk, a háztartásban fogyasztott élelmiszereken túl vizsgálni szükséges a házon kívüli étkezések szerepét is. 2015-ben a háztartások mintegy kétötöde, 1,6 millió háztartás, benne 4,4 millió személy költött házon kívüli étkezésre. Egy főre számítva átlagosan 2718 forint jutott erre havonta, az összes fogyasztási kiadás 3,6%-a. Ha csak abban az 1,6 millió háztartásban mérjük meg a kiadások nagyságát, ahol ténylegesen költöttek is erre, akkor az egy főre jutó érték ennél jóval magasabb, 6 ezer forint. A házon kívül elköltött étkezések több mint negyedét (25,2%-át) a munkahelyi, 19,7%-át az iskolai, 14,4%-át a klasszikus vendéglői, 13,5%-át a gyorséttermekben, büfékben elfogyasztott étkezések jelentették. Hához szállított ételt a lakosság több mint tizede (11,8%-a) rendelt.

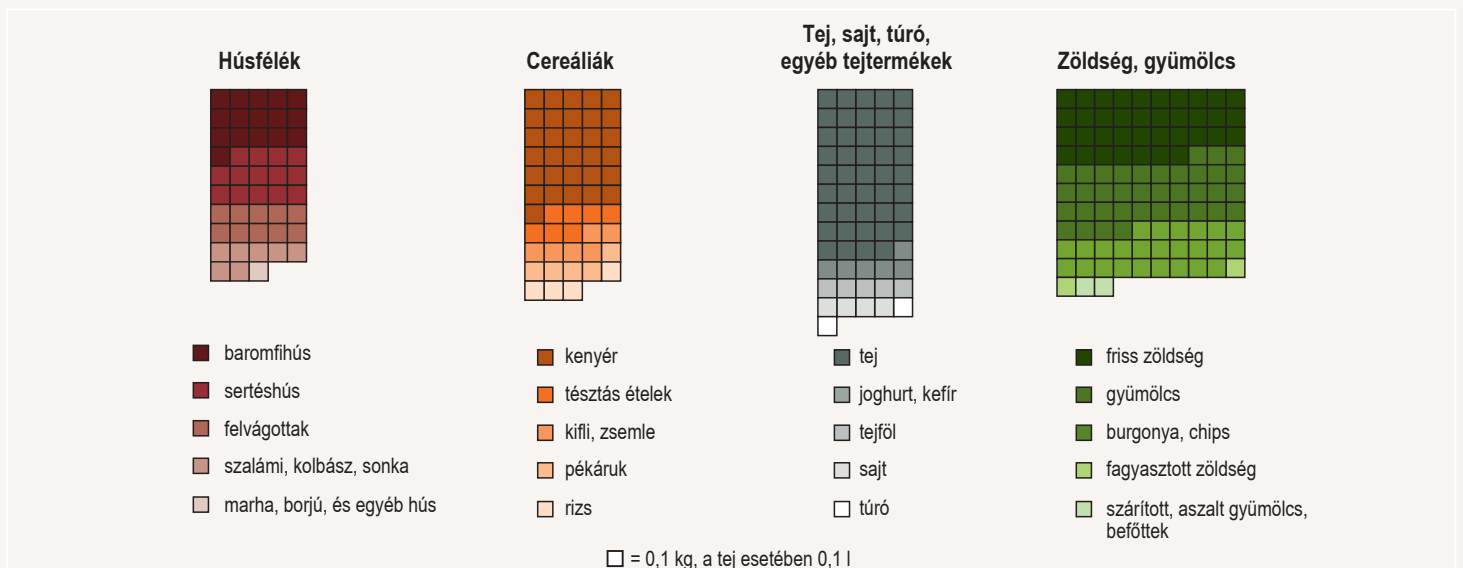
2. tábla
Egyes házon kívül fogyasztott étkezések egy főre jutó havi értékei, 2015*

Megnevezés	Az egy főre jutó kiadás nagysága (forint)	
	azokban a háztartásokban, ahol ténylegesen volt ilyen jellegű kiadás	az összes háztartásban, átlagosan
Házon kívüli étkezés összesen	6 000	2 718
Ebből:		
Vendéglői étkezés	7 939	392
Büféárúk és gyorséttermi étkezés	3 415	366
Munkahelyi étkezés	5 816	686
Ételek házhozszállítása	9 479	321
Iskolai étkezés	2 727	537

*Italok nélkül.

2015-ben a lakosság kiadásainak 22,2%-át – egy főre számítva havonta 16 595 forintot – fordította **lakásfenntartásra**, melynek 63,2%-a, 10 491 forint a háztartási energiaköltség. Ezen belül legtöbbit, 3444 forintot

Néhány főbb élelmiszerfajta egy főre jutó havi mennyiségei, 2015

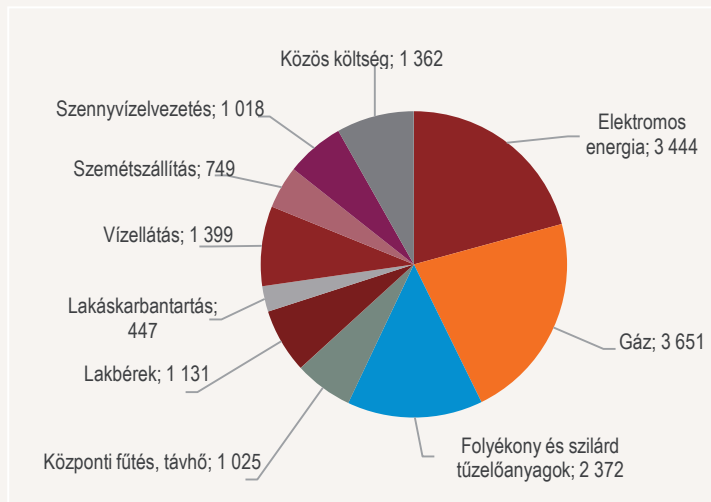
¹A nomenklátúra a kiadott forintösszegeket sem kezeli minden esetben elkülönítve, egyes tételeket a tevékenység jellege szerinti csoportokban, az igénybe vett más termékekkel és szolgáltatásokkal együtt tartja nyilván. A COICOP négy szintű osztályozása a munkahelyen, büfében, étteremben, gyorsétteremben stb. étkezésre fordítottakat a „vendéglátás” főcsoportba sorolja be, de a szervezett keretek között, utazási irodán keresztül történő pihenés, nyaralás során élelmiszerekre fordítottakat a „szervezett utazás”, a bölcsődei ellátásért vagy szociális ellátó hálózaton keresztül, főképp időseket érintő étkezéseket a „szociális ellátás”, a fizetett kórházi ápolás étkezési költségei a „kórházi szolgáltatás” sorokon, az egyéb tételektől többnyire nem elkülöníthető módon kerülnek számbavételre.

(32,8%) elektromos energiára, 3265 forintot (31,1%) vezetékes gázra, 2372 forintot szilárd tüzelőanyagra költöttek, utóbbi az összes energiakiadás 22,6%-a. Az egy főre jutó havi melegvíz- és távhőkiadás 1025 forint volt, az összes energiakiadás tizede (9,8%-a).

Az energiaköltségeken túl a lakásfenntartási kiadások másik nagy hányada a vízellátás és szennyvízelvezetés, a szemétszállítás és a társasházak közös költsége, melyek együttesen a lakásfenntartási tételek 27,3%-át tették ki.

3. ábra

A háztartások egy főre jutó havi lakásfenntartási és háztartási energiaköltségei, 2015, forint

A harmadik legnagyobb kiadási főcsoport a **közlekedés és szállítás**, ami az összes fogyasztási kiadásnak a 10,8%-a. Ennek közel háromnegyedét (73,2%-át) az üzemanyag-vásárlás képviselte, egy főre számítva közel havi 6 ezer forint. Helyi tömegközlekedésre a családok egy főre vetítve havonta 680 forintot költöttek, ami az összes közlekedéssel kapcsolatos tétel 8,4%-át jelentette.

Az egészségügyi kiadások a háztartások 75%-át érintették. Egy főre jutó havi összege valamivel kevesebb mint 3500 forint, ami az összes fogyasztási kiadásnak a 4,7%-a. Ezen belül gyógyszerekre, gyógyárakra, 2666 forintot fizetett ki a lakosság, a főcsoporton belül közel 77%-os részarányt képviselve. Járóbeteg-ellátásra az egészségügyi kiadások 15%-át fordították fejenként a családok. A hálapénz átlagos egy főre jutó havi összege 141 forint volt, ugyanakkor abban a 116 ezer háztartásban élő 217 ezer személy, aki ténylegesen adott is pénzt orvosnak, ápolónak, mentősnek, 6297 forintot fizetett ki erre átlagosan. Gyógyászati segédeszköz (szemüveg, kontaktlencse, hallókészülék stb.) vásárlására – valamivel több mint 72 ezer háztartásban – átlagosan 185 forintot költöttek.

A háztartások fogyasztása jövedelmi ötödönként

A háztartások **fogyasztása** és a **jövedelmi helyzet** között szoros kapcsolat van, minél nagyobb egy háztartás jövedelme, annál többet költ. 2015-ben a legfelső jövedelmi ötödben élők 3,1-szer annyit adtak ki egyéni fogyasztásukra, mint a legalsó ötödben élők. Míg a legszegényebbek kiadásai az országos átlag 57,9%-át tették ki, a legfelső ötödben élők már az átlag 1,8-szorosát költötték.

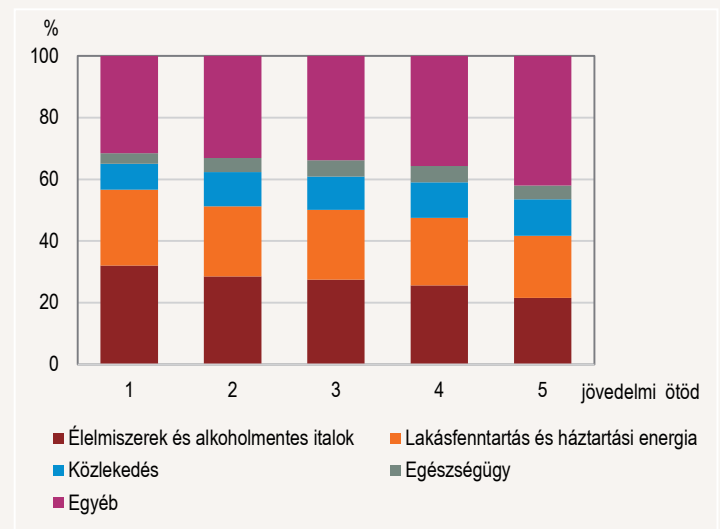
Az életszínvonalbeli különbségek talán egyik leglátványosabb megnyilvánulása Engel definíciójával² összefüggésben, az élelmiszerre fordított költségek részesedése az összkiadásból, mely minél alacsonyabb, annál kedvezőbb az életszínvonal.

zőbb az életszínvonal. **Élelmiszerre** és alkoholmentes italokra a legszegényebbek 13 861 forintot, a leggazdagabbak ennek több mint kétszeresét, 28 524 forintot költöttek. A legalsó jövedelmi ötödben tartozó legszegényebb háztartások összkiadásuk 32,1%-át, a legfelső ötödben tartozó leggazdagabbak mindössze 21,6%-át fordították e célra.

Lakásfenntartásra és háztartási energiára a legalsó kvintilisbe tartozók kiadásai közel negyedét (24,6%-át), a leggazdagabbak pedig valamivel több mint ötödét (20,1%-át) fordították. Előbbiek egy főre számítva 10 620, utóbbiak 26 571 forintot költöttek erre havonta.

4. ábra

A háztartások egy főre jutó havi kiadásainak megoszlása jövedelmi ötödönként, 2015

Közlekedésre egy főre számítva, havonta az alsó ötödben élők 3643 forintot (kiadásuk 8,4%-át), a felső ötödben tartozók 15 619 forintot (kiadásuk 11,8%-át) költöttek.

Ez a három alapvetőnek tekintett tétel a legszegényebbek összes kiadásának 65%-át vitte el, 12 százalékponttal túllépve a leggazdagabbakét.

A gyermekes és a gyermek nélküli háztartások fogyasztása

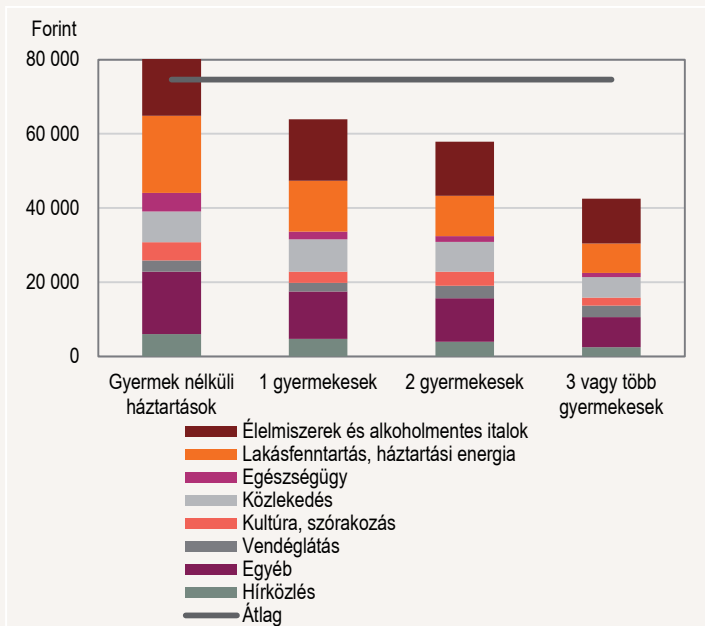
2015-ben havonta a **gyermekes háztartások** egy főre jutó havi fogyasztási kiadása 57 228 forint volt, némileg meghaladva az országos átlag háromnegyedét (76,7%). A relative alacsony fogyasztás fő oka, hogy ezekben a háztartásokban az átlagos taglétszám (3,9 fő) jóval nagyobb az országos átlagnál (1,8 fő). A különbség különösen látványos azoknál a kiadási tételeknél – mint például a lakásfenntartás –, melyek nagysága a méretgazdaságosság elve alapján nem követi arányosan a taglétszám-növekedést. Leginkább ez indokolja azt is, hogy a gyermekes családok egy főre jutó 11 438 forintos havi lakásfenntartási kiadása 68,9%-a az átlagosnak. Ruházkodásra és lábbelire egy főre számítva havonta: az átlagot meghaladó mértékben (102,7%), oktatásra pedig 26,3%-kal többet költöttek a háztartások.

A gyermektelen háztartások magasabb életszínvonalon éltek, az egy főre jutó személyes célú kiadásuk összege 88 830 forint volt, 55,2%-kal (31 602 forinttal) haladta meg a gyermekes háztartásokét és 19,1%-kal az országos átlagot. A gyermektelenek 4220 forinttal (25,4%-kal) költöttek többet egy főre számítva az átlagosnál (16 595 forintot) lakásuk fenntartására, 4067 forinttal (20,5%-kal) többet a háztartásaikban elfogyasztott élelmiszerre.

²Az Engel-törvény a szükségleti hierarchia elfogadásán alapul, abból indul ki, hogy az élelemre fordított kiadások viszonylag rugalmatlanok, s jövedelmi helyzettől függetlenül a háztartásnak erre mindenképpen költenie kell. Az egyes háztartásokban az élelmiszer-kiadások részesedése az anyagi potenciál függvényében nagyon különböző. Minél gazdagabb egy háztartás, annál kevesebbet fordít összjövedelméből, illetve összkiadásából erre a célra. A jóléti szint Ernst Engel szerint jól mérhető az élelmiszer-kiadások összkiadáson belüli arányával.

5. ábra

A gyermekes és a gyermektelen háztartások egy főre jutó havi összes személyes célú kiadásai, 2015

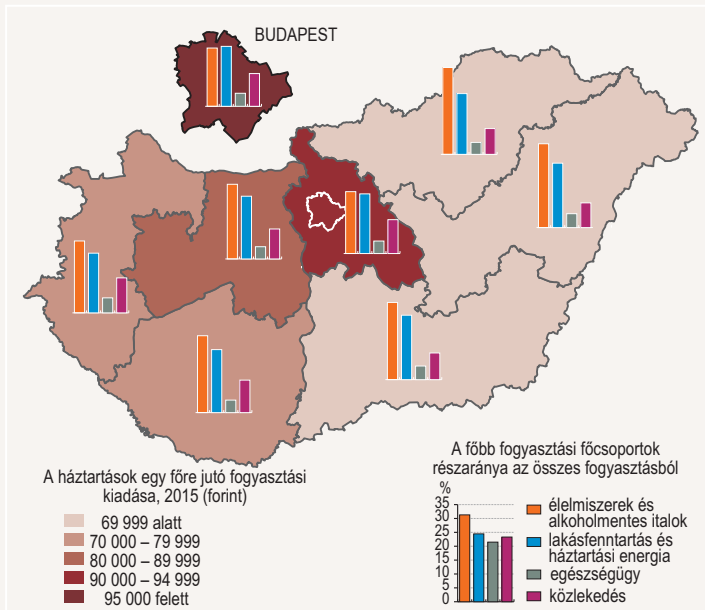

A háztartások fogyasztása településtípusonként és régióként

A fővárosban, a vidéki városokban és a községekben élők életmódbeli különbségei határozottan megmutatkoznak a fogyasztás nagyságában és szerkezetében. A budapesti háztartások 97 262 forintos összes kiadása 30,4, a megyei jogú városokban élők 81 713 költése 9,5%-kal haladta meg

6. ábra

A háztartások egy főre jutó fogyasztási kiadásai, és néhány főbb fogyasztási főcsoport összes kiadáson belüli aránya régióként, 2015

az országos átlagot. A többi háztartás fogyasztása elmaradt az átlagtól, a kisvárosokban élők fogyasztása átlag alatti (annak 90,9), a községekben 86,8%-a volt.

A régiók szerinti különbségek Közép-Magyarország fogyasztási dominanciáját mutatják, ami Budapest súlyának a következménye. Ebben a térségben az egy főre jutó kiadások összege egy-egy kivételtől eltekintve minden főcsoport esetében magasabbak, mint az ország többi részén. Ilyen kivétel Közép-Dunántúl – budapestit 7,3%-kal meghaladó – élelmiszer-fogyasztása, illetve Nyugat-Dunántúl kiemelkedő 3333 forintos egy főre jutó havi lakberendezési, 4205 forintos egészségügyi és 7377 forintos egyéb kiadása. A budapestiek a magasabb jövedelem és a programkínálat sokszínűsége miatt az ország többi részén élőkénél gyakrabban járnak moziba, színházba, koncertre és étterembe. Ezért többet fordítottak kulturális kiadásokra is, átlagosan 7966 forintot, ami a községekben élők költéseinek közel háromszorosa (297,3%-a), az országos átlagnak közel kétszerese (194,4%-a) volt.

A budapestiek vendéglátásra és szálláshely-szolgáltatásra 5842 forintot fordítottak, ami a községekben élők kiadásának több mint három és félszerese, az átlagosnak pedig 197,5%-a.

A háztartások tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottsága

A háztartások tulajdonában lévő tartós fogyasztási cikkek állománya az utóbbi évtizedekben évről évre bővült, és az egyes alapvető cikk esetében, mint például a televízió vagy a mosógép, már megközelíti a teljes ellátottságot. Az infokommunikációs és szórakoztató elektronikai eszközök kínálata egyre szélesedő palettán mozog, s ezzel összefüggően gyorsuló ütemben változnak a legkeresettebb termékek is. Az utóbbi néhány évben ugrásszerűen nőtt meg a plazma- és LCD-televíziók száma. 2015-ben a háztartások 44%-a rendelkezett már ezek valamelyikével, a legszegényebbek 27, a leggazdagabbak 60%-a. Szinte minden háztartásban (91%) van mobiltelefon, 100 háztartásra 186 db jutott. Asztali számítógép a háztartások közel felében (44%-ában), laptop, valamint notebook a háztartások több mint harmadában (36%) volt, a netbookok és a tabletek használata ennél kevésbé elterjedt, előfordulási arányuk 9%-os. A háztartási nagygépek közül legkevésbé elterjedt a mosogatógép, a háztartások mindössze 16%-a használ ilyen eszközt. Saját tulajdonú személygépkocsival a háztartások 49%-a rendelkezett.

Összefoglalás

2015-ben a magyarországi háztartások 72 214 forintot kitevő havi kiadásai 26,7%-át élelmiszerekre, 22,2%-át lakásfenntartásra, 10,8%-át közlekedésre, 4,7%-át egészségügyre fordították. Ezek az alapvető tételek tették ki az összes költés közel kétharmadát (64,4%-át). A legszegényebb jövedelmi ötédbbe tartozó háztartásoknál ez az arány 68,4, a leggazdagabbaknál 58%-os volt. Az eltérő jövedelmi helyzet a kiadások nagyságát is befolyásolta: a legfelső ötédben a legalsónál 3,1-szer több, fejenként 88 ezer forintot meghaladó összkidása volt.

A kiadások legnagyobb hányadát az élelmiszer-kiadások jelentették, ezen belül húsféleségekre, kenyérré és cereáliára, tej és tejtermékre a kiadások közel háromötödét fordították a háztartások. A fővárosban élők fogyasztásának relatíve alacsony hányadát, 21%-át tették ki az élelmiszer-költségek, az ország hátrányos munkaerő-piaci helyzetű és így kedvezőtlen jövedelmi pozíciójú régióiban (Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon) az élelmiszer-fogyasztás aránya országos viszonylatban is magas, 30% feletti volt. Az említett térségben élők az alapvető szükségleteik kielégítésén túl érezhetően kevesebbet tudtak más termékekre és szolgáltatásokra költeni, például a művelődésre és szórakozásra fordított kiadásai messze elmaradtak a fejlettebb régiókéitól.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789